

TÜRK TİCARET KANUNUNDA SERMAYENİN KORUNMASINA YÖNELİK ALINAN ÖNLEMLERİN ETKİNLİĞİNİN ANALİZİ*

Prof. Dr. Selahattin KARABINAR**

Öğr. Gör. Dr. Fırat ALTINKAYNAK***

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim
Dünyası Dergisi
Özel Sayı 2018; 20, ös810- ös818

ös
810

ÖZ

Türk Ticaret Kanunu 519. Maddesinde yedek akçe ayırma zorunluluğunun gerekçesi, “Sermayeyi korumak, şirketlerin devamlılığını sağlamak ve zararları kapatmak” olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, ayrılan zorunlu yedek akçelerin sermayeyi koruma amacına hizmet edip etmediğinin araştırılmasıdır. Bu bağlamda çalışmada, ödenmiş sermayenin parasal değerindeki kaybın, yedek akçeler aracılığıyla karşılanıp karşılanamadığı analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, (dönem kârının ödenmiş sermaye toplamını geçtiği dönemler hariç) yasal zorunluluk olarak ayrılan yedek akçelerin, sermayenin parasal değerindeki azalışları karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun doğal sonucu da, şirketlerin sermayelerinin görünmez bir şekilde eriyor olmasıdır. Bu sorunun çözümü olarak ise, “yedek akçe oranının, sabit bir oran yerine paranın o yılki değer kaybı oranına bağlanması” önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yedek akçe, Sermayenin Korunması, Şirketin Sürekliliği.

JEL Sınıflandırması: M40, M41

ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF THE RESERVES FOR THE PROTECTION OF THE CAPITAL IN THE TURKISH COMMERCIAL CODE

ABSTRACT

The reason of article 519 of Turkish Commercial Code is expressed as “To protect the

* Makale gönderim tarihi: 18.06.2018 ; kabul tarihi: 28.07.2018

Bu çalışma, 13-15 Eylül 2018 tarihlerinde MODAV tarafından Nevşehir’de düzenlenen 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı’nda bildiri olarak sunulmuş ve alınan eleştiriler dikkate alınarak yeniden hazırlanmıştır.

** İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, selahattin.karabinar@istanbul.edu.tr, orcid.org/0000.0003.3102.979X

*** Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi, faltinkaynak@sakarya.edu.tr, orcid.org/0000-0003-0960-2254

Atıf: Karabınar, S. ve Altinkaynak, F. (2018). Türk ticaret kanununda sermayenin korunmasına yönelik alınan önlemlerin etkinliğinin analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), ös810- ös818

capital, to ensure the continuity to companies and to cover the losses” in the justification of article 519 in TCC. The aim of this study is to investigate whether the compulsory reserve funds that have been separated serve to protect the capital. It has been analyzed whether the loss of monetary value paid-in capital could be met through compulsory reserve funds in this context. It has been came into the open that the reserve funds which are seperated as a legal compulsory could not meet the decrease in the monetary value of the capital with the exception of periods when the period profit exceeds the paid-in capital on the result of this study. The natural consequence of this situation is that the companies’ s capital is on the wane as a invisible form. As a solution of this problem, it is suggested that “the ratio of the compulsory reserve fund must tied up to the inflation’s ratio of the year”.

Keywords: Reserve Fund, Protection of Capital, Contiunity of Company.

JEL Classification: M40, M41

ÖS
811

1. GİRİŞ

İşletmelerin varoluşuna kök teşkil eden sermaye ve sermayenin paylaşımı, başta iktisat olmak üzere, sermayenin doğuşundan gelişimine, dünya üzerindeki coğrafik, demografik ve sosyolojik dağılımına kadar, birçok sosyal bilimin tartıştığı ve çalıştığı bir kavram olarak, tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkmıştır.

İktisadi açıdan işletmelerin kuruluş mayası olan sermaye ve sermayenin korunması ise rekabetçi piyasalarda işletmelerin sürekliliğinde her geçen gün önemini arttırmaktadır. İşletmelerde sermaye yapıları, ülkedeki veya piyasadaki iktisadi fonksiyonlarla şekillenmekte ve sermaye ancak bu fonksiyonel gerçeklerle etkin olarak yönetilebilmektedir. Şöyle ki, sermayenin getiri oranı, üretim, gelir ve kârın büyüme oranını aştığında, sermaye yapılarında rasgele ve sürdürülemez eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde sermayenin getiri oranı olan kârlılık, sürekli bir biçimde ilgili sektörün büyüme oranının üstünde bir oran izlediği durumda da, sermayenin korunması ve paylaşımı sorunu, daha da büyümektedir. Tam tersine, sermayenin getirisi olan kâr, şirketin ödenmiş sermayesinden daha yüksek bir seviyeye ulaştığı anda ise muhasebe sistemlerinde alınacak ilave önlemlerle sermaye yapısı güçlendirilmelidir. Çünkü sermaye gelirin ve dönemselsel kârın, şirket, hissedarlar ve şirketlerin nakit ihtiyacı arasında paylaşılması sorunu, ülkedeki ekonomik göstergelerle doğru orantılı hareket eden bir sorun olarak her daim ortaya çıkmaktadır. İktisadi açıdan bu durum, sermayenin korunabilmesi için, muhasebe sistemlerinde sistematik ve yöntemsel bir çalışmayı gerektirmektedir.

Bu gereklilikten hareketle çalışmada, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren ve “BİST”(Borsa İstanbul)’ de işlem gören 5 şirketin 10 yıl geriye dönük mali tabloları analiz edilmiş ve bu kapsamda şirketlerin SPK(Sermaye Piyasası Kanunu) uyarınca ayırmak zorunda oldukları “I. Tertip Yasal Yedek Akçe” tutarları, sermayenin yıllık zaman değeri olan, imalat sektörü ÜFE(Üretici Fiyat Endeksi) oranları ile karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalı analizler sonucunda anlamlı bulgular elde edilmiş ve bu doğrultuda çalışma sonucunda önerilerde bulunulmuştur.

2. KAVRAMSAL TEORİK ÇERÇEVE VE DEĞERLENDİRME

İşletmelerin beslendiği kök olan sermaye, bir birikim, kâr ise bir akıştır. Tam rekabet ortamlarında bu akışın sürekliliği sağlanmalıyken, birikim de koruma altına alınmalıdır. İşletmelerin kuruluş amacına hizmet eden unsurların başında da; işletmelerin kârlılıkları gelmektedir. Söz konusu dönemsel kâr ya da zarar oranları şirketlerin sermayesini beslemekte veya zayıflatmaktadır. Dolayısıyla dönemsel kârlılık, sermayenin korunması ve yönetilmesi ile arasında doğrusal bir ilişki barındırmaktadır.

Son yıllarda dünya ülkelerinin birçoğunda, muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarında tekdüzelik, açıklanabilirlik ve karşılaştırılabilirlik sağlamak adına birçok ülkenin muhasebe sistemlerinde uygulanmaya başlanan “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları” kavramsal çerçevesinde, “Sermayenin Korunması” başlıklı bir bölüm yayınlanmış ve şirketlerin sürekliliğinde konunun önemine değinilmiştir. Kavramsal çerçeve kapsamında, sermayenin korunması, iki alt başlıkta açıklanmaktadır. Bunlardan “Sermayenin Üretim Gücünün Korunması” ilkesi, işletmelerin dönem kârının tespitinde, toplam gelirlerden toplam giderleri düşmek yerine, giderlerin cari değerlerinin (yerine koyma maliyetleri) düşülmesinin gerektiğini vurgulamaktadır. Bir diğer başlık olan, “Sermayenin Nominal Olarak Korunması” ilkesi ise, bilançonun özkaynaklar grubuna atıf yapmakta ve dönemsonu özkaynak toplamından dönembaşı özkaynak toplamının ulusal fiyat endeksi ile düzeltilmiş değerinin düşülmesi gerekliliğini vurgulamakta ve böylelikle arada oluşacak farkın da özsermayeye eklenmesini önermektedir.

Ülkedeki ekonomik göstergelerle şekillenen sermaye yönetimi ve kârlılık, Türkiye’deki kanunlar tarafından da ele alınmaktadır. 6102 sayılı kanun olan TTK kapsamında getirilen bu kanun maddesinin fıkraları ve bentleri (1) ve (2) nolu madde de yer almaktadır. İlgili kanunun gerekçesi de (3) nolu madde de açıklanmıştır. TTK md. 519 ve gerekçe:

(1) Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.

(2) Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da;

a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı,

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı,

c) Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.

(3) Kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir(6102 sayılı TTK md.519).

Yukarıdaki kanun maddelerinde ve gerekçede görüldüğü üzere, sermayenin korunması ve şirketin sürekliliği için TTK kapsamında tüm şirketlere, kâr dağıtımını yapsınlar veya yapmasınlar, dönem kârlarından, “I Tertip Yasal Yedek Akçe” ayırma zorunluluğu getirilmiş olup, sermayenin korunması ve şirketin devamlılığının önemi sabitlenmiştir. Yalnızca, TTK’nın 519. maddesinin birinci fıkrası; ticari kârın yüzde beşi, şirketin ödenmiş sermayesinin yüzde yirmisine ulaşınca kadar, genel kanuni yedek akçe ayrılma zorunluluğu getirmektedir. Bu kanun maddesi, yasal yedek akçenin, şirket sermayelerinin sadece % 20’ sini mi koruma altına alma amacına hizmet ettiği sorusunu akla getirmektedir.

TTK madde 519’da belirtilen “I. Yasal Yedek Akçe” oranı iktisadi açıdan analiz edildiğinde ise bu oran sermaye birikimini, sermayenin zaman değeri ve sermayenin gelir akışıyla kıyaslayan iktisadi fonksiyonla açıklanabilmektedir. Şöyle ki, şirketlere yapılan sermaye yatırımlarının, diğer yatırımlara göre, doğası itibariyle daha riskli bir yatırım olması nedeniyle, ortalama getiri oranının daha yüksek olması beklenirken, yapılan araştırmalarda dünya genelinde tüm ülkelerde borsaya kote şirketlerin sermaye kapitalizasyonlarının şirketlerin 12 ile 15 yıllık kârlarına eşit olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, dönem kârı ile ödenmiş sermaye arasındaki fonksiyonel bir ilişki olarak, yıllık bazda % 6 ila 8 arasında bir sermaye koruması gerektirmektedir (Piketty 2014, 59). İktisat biliminde “Kapitalizmin Birinci Temel Yasası” olarak kabul edilen bu fonksiyona göre, TTK’da ilgili kanunda belirtilen % 5’lik oran, sermaye getirisi ve korunması açısından düşük kalmakta ve bu durum, şirketlere yapılan sermaye yatırımlarının hissedilmez şekilde eridiğini göstermektedir. Ayrıca şirketlerde sermayenin korunması adına, ticari kâr üzerinden ayrılmak zorunda olan %5’lik yıllık kanuni yedek, Türkiye’deki ekonomik göstergelerden de, paranın zaman değeri açısından uzak kalmaktadır. Türkiye’de yıldan yıla dalgalanma gösteren ulusal fiyat endeksleri ile şirketlerin kârlılık oranları da, aynı şekilde sermayenin görünmez bir şekilde erimesine neden olmaktadır. Zira son on yılda imalat sektöründe üretici fiyat endeksi ortalamasının Türkiye ortalaması % 9 olduğu bilindiğine göre, kârlılık sabit kalmak şartıyla, imalat sektöründeki her şirketin, kâr dağıtımını yapmadığı durumlarda, sermayelerinin ortalama % 4 oranında eridiği ortaya çıkmaktadır.

Sermayenin korunması kârlılık üzerinden incelendiğinde ise, yasal yedeklerin şirketlerin dönem kârları üzerinden hesaplanması da, kârlılığın düşük olduğu yıllarda, şirket sermayesini eriteceğinin sinyallerini vermektedir. Yapılan araştırma da BIST 100 endeksindeki şirketlerin 19 adedi son 5 yıldır üst üste zarar açıklamakta ve 50’ ye yakın şirkette aralıklı dönemler itibariyle dönem zararı açıklamaktadırlar. Ayrıca borsaya kote, 40’ a yakın şirketinde mali tablolarında raporlanan dönem kârlarının, toplam varlıkları karşısında çok düşük düzeylerde kaldığı tespit edilmiştir (www.kap.gov.tr 25.06.2018). Türkiye’de faaliyet gösteren birçok şirketin ödenmiş sermayelerinin her geçen yıl görünmez bir şekilde eridiğini de bu tespit ayrıca ispatlamaktadır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtlılıkları

Araştırma kapsamında ulusal ve uluslararası ölçekli, Türkiye’de otomotiv sektöründe faaliyet gösteren ve “Borsa İstanbul”da işlem gören, 5 adet şirketin 10 yıl geriye dönük mali

tabloları üzerinde çalışma sürdürülmüştür. Araştırma, gerek çalışmada uyulması gereken şekil şartları gerekse doğru bilgiye ulaşılabilirlik açısından sadece “Borsa İstanbul” da işlem gören, 5 adet otomotiv şirketi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında bu şirketlerin seçilmesinin nedeni, “I. Tertip Yasal Yedek Akçe” ayırmanın ana şartı kârlılık olmasından hareketle, bu şirketlerin otomotiv sektöründe geçmiş 10 yıl boyunca en yüksek kârı raporlayan şirketler olmasıdır.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Veri analizi yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmanın amacı, dönem kârlarından yıllar itibariyle ayrılan zorunlu yedek akçelerin, sermayenin korunabilmesi, şirketlerin devamlılığı, zararların karşılanabilmesi veya şirketlerin geleceğini sağlamlaştırma adına önlemler alınabilmesi amacına ne kadar hizmet edebildiklerini araştırmaktır.

ÖS
814

3.3. Araştırma Kapsamındaki Şirketlerin Ödenmiş Sermayelerinin Yıllık Zaman Değeri ve Ayrılan Zorunlu Yasal Yedeklerin Karşılaştırmalı Analizi

Araştırma kapsamında yapılacak olan, yasal yedekler ile paranın zaman değeri karşılaştırmasında kullanılacak ve ülkemizde geçerli olan 10 yıl geriye dönük imalat sektörü üretici fiyat endeksi oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Yıllar İtibariyle İmalat Sektörü ÜFE Oranları

YILLAR	YILLIK ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ ORTALAMALARI
2008	% 8,11
2009	% 5,93
2010	% 8,87
2011	% 13,33
2012	% 2,45
2013	% 6,97
2014	% 11,43
2015	% 5,96
2016	% 9,94
2017	% 15,47

Kaynak : [http:// www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1645](http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1645)

Yukarıdaki tabloda verilen imalat sektörü ÜFE(Üretici Fiyat Endeksi) oranlarından hareketle, Brisa Bridgestone A.Ş., Ford A.Ş., Goodyear A.Ş., Otokar A.Ş. ve Türk Traktör Zirai Makineleri A.Ş.’ nin 10 yıllık bazda, 2008-2017 yılları arasında ayırmış oldukları “I. Tertip Yasal Yedek Akçeler” ile aynı yıllar bazında ilgili şirketlerin ödenmiş sermayelerinin yıllık zaman değerleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Tablo 2. Ödenmiş Sermayenin Korunabilirliğinin Analiz Tablosu

	BRIDGESTONE A.Ş.		FORD A.Ş.		GOODYEAR A.Ş.		OTOKAR A.Ş.		T. TRAKTÖR A.Ş.	
	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>
2008	1.979.333,55 ₺	29.204.319,00 ₺	30.824.203,55 ₺	30.723.136,00 ₺	490.152,05 ₺	7.787.902,00 ₺	1.828.286,80 ₺	6.223.860,00 ₺	3.339.577,80 ₺	7.492.290,00 ₺
2009	2.418.164,25 ₺	21.354.083,00 ₺	20.426.869,40 ₺	22.464.636,00 ₺	64.661,55 ₺	5.694.483,00 ₺	1.783.743,25 ₺	4.550.862,00 ₺	1.547.751,20 ₺	5.478.333,00 ₺
2010	3.520.014,05 ₺	31.941.099,00 ₺	30.949.711,95 ₺	33.602.246,00 ₺	1.457.212,40 ₺	8.517.718,00 ₺	1.003.842,75 ₺	6.807.106,00 ₺	11.132.299,10 ₺	8.194.404,00 ₺
2011	4.478.787,00 ₺	48.001.673,00 ₺	40.003.635,95 ₺	50.498.077,00 ₺	3.846.924,40 ₺	12.800.584,00 ₺	3.088.817,05 ₺	10.229.845,00 ₺	17.091.503,15 ₺	12.314.701,00 ₺
2012	5.886.140,75 ₺	8.822.513,00 ₺	32.079.127,90 ₺	9.281.342,00 ₺	3.088.302,35 ₺	2.352.695,00 ₺	4.209.123,25 ₺	1.880.205,00 ₺	15.907.548,25 ₺	2.263.392,00 ₺
2013	7.712.861,10 ₺	25.099.150,00 ₺	22.605.240,30 ₺	26.404.470,00 ₺	4.376.078,30 ₺	6.693.179,00 ₺	5.412.416,00 ₺	5.348.989,00 ₺	16.012.728,55 ₺	6.439.120,00 ₺
2014	10.564.273,90 ₺	41.159.725,00 ₺	19.520.612,50 ₺	43.300.301,00 ₺	3.004.501,10 ₺	10.976.045,00 ₺	4.089.192,40 ₺	8.771.728,00 ₺	14.672.344,25 ₺	10.559.418,00 ₺
2015	9.916.342,75 ₺	21.462.114,00 ₺	43.291.411,95 ₺	22.578.285,00 ₺	4.519.804,45 ₺	5.723.292,00 ₺	4.392.015,15 ₺	4.573.885,00 ₺	15.080.513,25 ₺	5.506.048,00 ₺
2016	3.997.255,80 ₺	35.794.196,05 ₺	48.508.545,85 ₺	37.655.730,13 ₺	4.371.678,60 ₺	26.838.000,00 ₺	3.404.018,15 ₺	7.628.157,78 ₺	19.406.981,60 ₺	9.182.905,58 ₺
2017	4.865.346,45 ₺	55.707.868,51 ₺	74.058.050,00 ₺	58.605.001,00 ₺	6.301.426,35 ₺	42.571.449,63 ₺	4.535.300,00 ₺	11.872.142,10 ₺	17.554.792,20 ₺	14.291.705,17 ₺

- I.T.Y.T. : I. Tertip Yasal Yedek Akçe
- S.Y.D.Z.K. : Ödenmiş Sermayenin Yıllık Zaman Değeri Kaybı

Araştırma kapsamında ödenmiş sermaye tutarları birbirine yakın olan 5 ayrı şirketin, 10 yıl geriye dönük, toplamda 50 farklı dönemi analiz edilmiştir. Yukarıdaki tabloda yapılan analizler sonucunda, Brisa Bridgestone A.Ş.'nin geçmiş 10 yılında ayrılan zorunlu yedeklerin, şirketin sermayesinin yıllık zaman değerini karşılamadığı izlenmektedir. Ford A.Ş. ve Türk Traktör A.Ş.'nin, otomotiv sektöründeki tüm diğer şirketlere göre, istisnai bir durum olan dönem kârlarının ödenmiş sermayelerini aşmasından dolayı, ayrılan zorunlu yasal yedeklerin, sermayenin yıllık zaman değeri kaybını bazı dönemlerde karşıladığı görülmektedir. Ayrıca özellikle 2012 yılında imalat sektöründe yıllık üretici fiyat endeksi oranının ülke ortalamasına göre %2,45 gibi çok düşük bir oran izlemesi, sermayenin yıllık zaman değeri kaybını da beraberinde düşürmüştür. Bundan dolayı 2012 yılında sadece Brisa Bridgestone A.Ş. hariç olmak kaydıyla, tüm şirketlerin ayırmış oldukları zorunlu yasal yedek tutarları, sermayelerinin zaman değeri olan, sermaye korumasını sağlamaktadır. Goodyear A.Ş. ile Otokar A.Ş.'nin 2012 yılı hariç, tüm dönemlerinde ise ayrılan zorunlu yasal yedekler, sermayenin zaman değeri karşısında çok düşük kalmaktadır. Araştırma kapsamında yapılan 50 farklı dönemin analizinde, 34 dönemde şirketlerin ayırmış oldukları zorunlu yasal yedeklerin, sermayelerinin yıllık zaman değeri kaybını karşılamadığı, dolayısıyla bu dönemlerde şirket sermayelerinin görünmez bir şekilde eridiği tespit edilmiştir. 16 dönemin 5 döneminde ise sermayenin korunması ve şirketin devamlılığı adına ayrılan zorunlu yasal yedekler ile sermayenin yıllık zaman değeri tutarının başabaş geldiği görülmektedir. Geriye kalan 11 dönemde ise şirketlerin gerek dönem kârlarının ödenmiş sermayelerinin toplamını aşması gerekse ulusal bazda imalat sektörü ÜFE oranlarının çok düşük bir oran izlemesi sonucu, kanunlar kapsamında ayrılan zorunlu yasal yedeklerin, sermayenin yıllık zaman değeri kaybını karşıladığı görülmektedir.

Literatürde de belirtildiği üzere, TTK'nın 519. maddesinin birinci fıkrası olan; ticari kârın yüzde beşi, şirketin ödenmiş sermayesinin yüzde yirmisine ulaşınca kadar, genel kanuni yedek akçe ayrılma zorunluluğu getiren kanun maddesi, yasal yedek akçenin, şirket

sermayesinin sadece % 20' sini mi korumayı amaçladığı sorusunu akla getirmektedir. Bu doğrultuda aşağıda, araştırma kapsamındaki 5 şirketin ödenmiş sermayelerinin % 20' si alınarak, yıllar itibariyle ayrılan yasal yedeklerin, sermayenin % 20' sinin yıllık zaman değeri kaybını karşılayıp karşılayamadığı, tablo haline getirilerek incelenmiştir.

Tablo 3. Ödenmiş Sermayenin % 20'sinin Korunabilirliğinin Analiz Tablosu

	BRIDGESTONE A.Ş.		FORD A.Ş.		GOODYEAR A.Ş.		OTOKAR A.Ş.		T. TRAKTÖR A.Ş.	
	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>	<i>I.T.Y.T</i>	<i>S.Y.Z.D.K</i>
2008	1.979.333,55 ₺	5.840.863,78 ₺	30.824.203,55 ₺	6.144.622,60 ₺	490.152,05 ₺	4.379.400,00 ₺	1.828.286,80 ₺	1.244.771,46 ₺	3.339.577,80 ₺	1.498.458,03 ₺
2009	2.418.164,25 ₺	4.270.816,55 ₺	20.426.869,40 ₺	4.492.923,80 ₺	64.661,55 ₺	3.202.200,00 ₺	1.783.743,25 ₺	942.870,00 ₺	1.547.751,20 ₺	1.095.666,60 ₺
2010	3.520.014,05 ₺	6.388.219,68 ₺	30.949.711,95 ₺	6.720.444,20 ₺	1.457.212,40 ₺	4.789.800,00 ₺	1.003.842,75 ₺	1.410.330,00 ₺	11.132.299,10 ₺	1.638.880,73 ₺
2011	4.478.787,00 ₺	9.600.334,65 ₺	40.003.635,95 ₺	10.099.607,80 ₺	3.846.924,40 ₺	7.198.200,00 ₺	3.088.817,05 ₺	2.119.470,00 ₺	17.091.503,15 ₺	2.462.940,26 ₺
2012	5.886.140,75 ₺	1.764.502,62 ₺	32.079.127,90 ₺	1.856.267,00 ₺	3.088.302,35 ₺	1.323.000,00 ₺	4.209.123,25 ₺	389.550,00 ₺	15.907.548,25 ₺	452.978,44 ₺
2013	7.712.861,10 ₺	5.019.829,90 ₺	22.605.240,30 ₺	5.280.890,20 ₺	4.376.078,30 ₺	3.763.800,00 ₺	5.412.416,00 ₺	1.108.230,00 ₺	16.012.728,55 ₺	1.287.823,97 ₺
2014	10.564.273,90 ₺	8.231.944,86 ₺	19.520.612,50 ₺	8.660.053,80 ₺	3.004.501,10 ₺	6.172.200,00 ₺	4.089.192,40 ₺	1.817.370,00 ₺	14.672.344,25 ₺	2.111.883,50 ₺
2015	9.916.342,75 ₺	4.292.422,69 ₺	43.291.411,95 ₺	4.515.653,60 ₺	4.519.804,45 ₺	3.218.400,00 ₺	4.392.015,15 ₺	947.640,00 ₺	15.080.513,25 ₺	1.101.209,59 ₺
2016	3.997.255,80 ₺	7.158.839,19 ₺	48.508.545,85 ₺	7.531.140,40 ₺	4.371.678,60 ₺	5.367.600,00 ₺	3.404.018,15 ₺	1.580.460,00 ₺	19.406.981,60 ₺	1.836.581,09 ₺
2017	4.865.346,45 ₺	11.141.573,67 ₺	74.058.050,00 ₺	11.721.000,20 ₺	6.301.426,35 ₺	8.353.800,00 ₺	4.535.300,00 ₺	2.459.730,00 ₺	17.554.792,20 ₺	2.858.340,99 ₺

- I.T.Y.T. : I. Tertip Yasal Yedek Akçe
- S.Y.D.Z.K. : Ödenmiş Sermayenin Yıllık Zaman Değeri Kaybı

Sermayenin % 20' sinin korunabilirliği kapsamında, yukarıda hazırlanan tabloda, Ford A.Ş. ve Türk Traktör A.Ş. nin otomotiv sektöründe borsaya kote şirketlere nazaran istisnai olarak dönem kârlarının sektör ortalamasının çok üstünde seyretmesi sonucu, bu iki şirket hariç olmak kaydıyla, geçmiş 10 yılda, Brisa Bridgestone A.Ş. de 6 dönemde, Goodyear A.Ş. de 7 dönemde, ve Otokar A.Ş. nin de 1 döneminde olmak kaydıyla, toplam 14 dönemde ayrılan yasal yedekler, sermayelerin % 20' sinin yıllık zaman değeri kaybını dahi karşılayamamaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Global bağlamda her geçen gün önemi artan muhasebe sistemlerinin ürettiği bilgiler, ortaklar, yatırımcılar, rakipler ve devlet gibi işletmeyle bağı olan birçok tarafça kullanılmakta olup, bu bilgiler içerisinde de, dönemsel kârlılık ve bu kârın dağıtımı, gerek şirketin geleceği gerek paydaşların çıkarları gerekse kanunlara uyum açısından büyük önem arz etmektedir. TTK hükümlerine bağlı şirketlerin dönem kârlarının; ortaklar, şirketin sermayesi ve şirketin nakit akışı arasında paylaştırılması sorununun, piyasadaki makroekonomik göstergelerle doğrusal bir ilişki içinde olduğu da, bu çalışma kapsamında ortaya çıkmaktadır.

Ulusal fiyat endeksi oranlarının, dönem boyunca düşük seyir izlemesi, paranın veya

sermayenin dönemlik zaman değeri kaybını da düşürmektedir.

2012 yılında olduğu gibi, üretici fiyat endeksi oranının düşük olduğu dönemlerde, kanunlar kapsamında şirketlerin ayırmış oldukları zorunlu yasal yedekler, sermayenin zaman değeri kaybını rahatlıkla karşılayabilmektedir.

Tam aksine enflasyonist dönemlerde ise paranın zaman değeri önem kazanmakta ve bu değer, ilgili sektörün ulusal fiyat endeksi oranıyla doğrusal olarak artarak, makroekonomik göstergelerle şekillenmektedir. Şöyle ki, ulusal fiyat endeksinin, zorunlu yasal yedek oranını aştığı enflasyonist dönemlerde, sermaye koruması için, kanunlar nezdinde öngörülen yasal yedek oranı, sermayenin zaman değeri kaybını karşılamamaktadır.

Zira Türkiye’de de, ÜFE oranları, geçmiş 10 yıl sürecinde, sadece 1 yılda düşük seyir izlemiş ve diğer 9 yıl boyunca, kanunlar nezdinde öngörülen zorunlu yasal yedek oranını aşmıştır. Bu durumun doğal sonucu da, şirketlerin ödenmiş sermayelerinin görünmez bir şekilde her geçen dönem gizlice eriyerek, şirketlerin piyasalardaki defter değerlerinin düşmesidir.

Şirketlerin dönem kârlarının, ödenmiş sermaye toplamlarını aştığı yıllarda, ayrılan yasal yedekler, sermayenin zaman değerini bazı dönemlerde koruyabilmektedir.

Otomotiv sektöründe borsaya kote ve kâr raporlayan tüm şirketler içerisinde, en yüksek kârı raporlayan sadece iki şirketten biri olan, Türk Traktör A.Ş. nin kârlılık oranı, sektör ortalamasının 5 kat üzerinde; Ford A.Ş. nin kârlılık oranı ise sektör ortalamasının yaklaşık 15 kat üzerinde olup, her iki şirketin de, dönem kârları, ödenmiş sermaye toplamlarını misliyle aşmaktadır.

Buna rağmen, Türk Traktör A.Ş. de geçmiş 10 yılın 2 yılında, Ford A.Ş. nin ise geçmiş 10 yılının, 5 yılında ayırmış oldukları zorunlu yasal yedekler, ödenmiş sermayelerinin yıllık zaman değeri kayıplarını karşılayamamıştır.

Makroekonomik göstergelerin seyrinde yıldan yıla izlenen dalgalanmalar, şirketlerin dönemsel olarak kârlılık oranlarındaki değişimler ve şirketten şirkete değişen ödenmiş sermaye farklılıkları, sermayenin korunabilmesi adı altında alınan önlemlerin etkinliğinin yok olmasına neden olmakta ve tekdüzeliği bozmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın sonucunda, ilgili sorunun çözümü olarak; “zorunlu yasal yedek oranının, o yılki ulusal fiyat endeksi oranına bağlanarak, her yıl ayrılan bu yedeğin, bedelsiz sermaye artırımı olarak, ödenmiş sermayeye eklenmesi” önerilmektedir. Bu öneriyle; piyasalardan veya şirketlerin niteliksel özelliklerinden kaynaklanan farklılıkların ortadan kalkması sağlanarak, ulusal fiyat endeksi ile tekdüzelik sağlanacak ve böylece sermayenin yıllık zaman değeri kaybı önlenerek, ödenmiş sermaye koruma altına alınmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Piketty, T. 2014. “Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital” Yaylacık Matbaacılık, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) www.kap.gov.tr (Erişim Tarihi:07.06.2018)

Türk Ticaret Kanunu (TTK) www.mevzuat.gov.tr (Erişim Tarihi:02.04.2018)

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi:10.04.2018)